

TOÀN QUỐC KHÁNG CHIẾN - Ý CHÍ BẢO VỆ ĐỘC LẬP TỰ DO, BÀI HỌC KINH NGHIỆM ĐỐI VỚI SỰ NGHIỆP XÂY DỰNG, PHÁT TRIỂN ĐẤT NƯỚC VÀ BẢO VỆ TỔ QUỐC HIỆN NAY

PGS, TS LÊ VĂN LỢI

Phó Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Ngày nhận:

13-12-2021

Ngày thẩm định, đánh giá:

31-12-2021

Ngày duyệt đăng:

6-1-2022

Tóm tắt: Tối 19-12-1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra *Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến*. Quyết định phát động toàn quốc kháng chiến của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh là một quyết định lịch sử, đúng thời điểm, thể hiện bản lĩnh và trí tuệ của Đảng, khẳng định ý chí và khát vọng độc lập, hòa bình, tự do của toàn thể nhân dân Việt Nam. Tấm vóc, ý nghĩa và bài học kinh nghiệm từ lịch sử vẫn luôn vang mãi, soi rọi công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay.

Từ khóa:

Lời kêu gọi Toàn quốc kháng chiến; tấm vóc; ý nghĩa; bài học; lịch sử

1. Tấm vóc và ý nghĩa lịch sử

75 năm đã qua, tấm vóc và ý nghĩa lịch sử của sự kiện *Toàn quốc kháng chiến* khẳng định ý chí kiên cường, lòng quả cảm, với tinh thần “quyết tử để Tổ quốc quyết sinh” của dân tộc Việt Nam trong thời đại Hồ Chí Minh. Khí thế của những ngày toàn quốc kháng chiến vẫn là bản anh hùng ca còn vang vọng mãi, tiếp thêm sức mạnh để xây dựng thành công CNXH và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam XHCN.

Khẳng định tinh thần yêu chuộng hòa bình, ý chí quyết tâm giữ vững chủ quyền, độc lập, tự do của dân tộc Việt Nam

Sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, trong khi Đảng, Chính phủ và nhân dân Việt Nam đang

nỗ lực xây dựng, kiến thiết đất nước thì kẻ thù lại vi phạm trắng trợn chủ quyền thiêng liêng của Tổ quốc, cố tình phá hoại nền hòa bình quý giá mà toàn thể nhân dân Việt Nam đã phải hy sinh biết bao xương máu mới có được. Ngày 23-9-1945, được sự giúp sức của quân đội Anh, thực dân Pháp nổ súng gây hấn ở Sài Gòn, mở đầu cuộc chiến tranh xâm lược Việt Nam lần thứ hai, sau đó từng bước mở rộng đánh chiếm ra các tỉnh Nam Bộ, Nam Trung Bộ và Bắc Bộ.

Với tinh thần yêu chuộng hòa bình, mong muốn giữ vững chủ quyền, độc lập, tự do của dân tộc, Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tiến hành đàm phán, thương lượng với Pháp nhằm tránh một cuộc chiến tranh không mong muốn xảy ra. Song, thực



Hội thảo khoa học: “Toàn quốc kháng chiến - Ý chí bảo vệ độc lập, tự do và bài học kinh nghiệm đối với sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn hiện nay”, ngày 17-12-2021

dân Pháp trắng trợn vi phạm nghiêm trọng *Hiệp định Sơ bộ* 6-3; thành lập Chính phủ Nam Kỳ tự trị (1-6-1946) và tổ chức Hội nghị Liên bang Đông Dương (1-8-1946) hòng chia cắt Việt Nam; không thực tâm đàm phán và phá hoại Hội nghị Phôngtennoblô được tổ chức tại Pháp (từ 6-7 đến 10-9-1946); đặc biệt là vi phạm *Tạm ước* ngày 14-9-1946, với việc gia tăng vũ lực quân sự tại các tỉnh phía Bắc vĩ tuyến 16, trực tiếp là tại Thủ đô Hà Nội.

Trước hành động bội ước, ngang ngược dùng vũ lực quân sự để đẩy căng thẳng leo thang và vi phạm trắng trợn chủ quyền quốc gia của thực dân Pháp, Trung ương Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phân tích, đánh giá tình hình và hết sức nhạy bén xử lý tình thế, giành thế chủ động để bước vào cuộc kháng chiến. Trong *Lời kêu gọi Toàn quốc kháng chiến*, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định:

“Chúng ta muốn hoà bình, chúng ta phải nhân nhượng. Nhưng chúng ta càng nhân nhượng,

thực dân Pháp càng lấn tới, vì chúng quyết tâm cướp nước ta lần nữa!

Không! Chúng ta thà hy sinh tất cả, chứ nhất định không chịu mất nước, nhất định không chịu làm nô lệ.

Hỡi đồng bào!

Chúng ta phải đứng lên !”¹.

Đó chính là lời hịch cứu quốc, lời tuyên bố đanh thép trước kẻ thù xâm lược về ý chí và quyết tâm sắt đá bảo vệ độc lập, tự do của dân tộc Việt Nam. Hưởng ứng lời kêu gọi của Chủ tịch Hồ Chí Minh, nhân dân Việt Nam triệu người như một nhất tề đứng lên, với tinh thần: “thà hy sinh tất cả, chứ nhất định không chịu mất nước, nhất định không chịu làm nô lệ”.

Toàn quốc kháng chiến do Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh phát động đã mở đầu cho cuộc chiến đấu chính nghĩa của dân tộc Việt Nam nhằm bảo vệ nền độc lập dân tộc.

Khẳng định nghệ thuật mở đầu cuộc kháng chiến và sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh

Chọn thời điểm mở đầu chiến tranh đúng lúc chính là sự lãnh đạo tài tình của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh là nét độc đáo của nghệ thuật quân sự Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, các tầng lớp nhân dân Việt Nam, từ già đến trẻ, không phân biệt giai cấp, tầng lớp, đảng phái, tôn giáo nhất tề đứng lên đánh

đuổi thực dân Pháp. Tại Thủ đô Hà Nội và các thành phố, thị xã Bắc vĩ tuyến 16 trở ra, các chiến sĩ “cảm tử quân” sẵn sàng hy sinh để bảo vệ từng nóc nhà, góc phố, con đường. Nhân dân các khu phố - nơi chiến sự xảy ra đã không tiếc nhà cửa, của cải để dựng chiến lũy, tạo chướng ngại vật trên các đường phố nhằm ngăn cản bước tiến của quân thù; sẵn sàng “tiêu thổ kháng chiến”, “vườn không, nhà trống” phục vụ kháng chiến. Quân dân các tỉnh Nam Bộ đã phối hợp, chia lửa với cuộc chiến đấu oanh liệt diễn ra tại các đô thị phía Bắc... Thực tiễn những ngày đầu toàn quốc kháng chiến cho thấy, tất cả đều chung một ý chí “Dân tộc trên hết. Tổ quốc trên hết”!, “Quyết tử để Tổ quốc quyết sinh”!

Với tinh thần yêu nước nồng nàn và ý chí quyết tâm cao độ, trong 60 ngày đêm khói lửa, mở đầu Toàn quốc kháng chiến, quân dân ta đã chiến đấu kiên cường, dũng cảm, hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ tiêu hao sinh lực địch, giam chân địch dài ngày trong các đô thị để hậu phương có điều kiện tổ

chức triển khai thế trận chiến tranh lâu dài; bảo vệ an toàn cho cơ quan đầu não của Đảng, Chính phủ và nhân dân, cũng như tài sản, phương tiện, máy móc... di chuyển đến các an toàn khu để tiến hành cuộc kháng chiến trường kỳ.

Toàn quốc kháng chiến đã diễn ra tại Thủ đô Hà Nội và ở các đô thị phía Bắc vĩ tuyến 16 trở ra, cùng với sự hưởng ứng, phối hợp của quân và dân khắp các địa phương trên cả nước. Đó là cuộc chiến đấu hết sức ác liệt của quân dân Thủ đô Hà Nội và cả nước trong 60 ngày đêm mở đầu Toàn

Sự thực lịch sử đã khẳng định trên mọi phương diện về tính chính nghĩa của cuộc kháng chiến do Đảng, Chủ tịch Hồ Chí Minh phát động và lãnh đạo nhân dân Việt Nam tiến hành thắng lợi. Không một thế lực nào có thể bác bỏ hay xuyên tạc đường lối kháng chiến đúng đắn, sự lãnh đạo tài tình, sáng suốt của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh. Những bài học kinh nghiệm lịch sử về ý chí, quyết tâm bảo vệ độc lập tự do sẽ mãi mãi còn giá trị với mọi thời kỳ cách mạng Việt Nam.

quốc kháng chiến. Với tinh thần chiến đấu ngoan cường, quân và dân ta đã làm tiêu hao một bộ phận sinh lực quân Pháp, bước đầu làm thất bại chiến lược “đánh nhanh, thắng nhanh”, kiềm chế, giam chân địch trong các đô thị; tạo điều kiện về thời gian để quân dân Thủ đô Hà Nội và các thành phố, thị xã Bắc vĩ tuyến 16 trở ra tiến hành cuộc di chuyển để xây dựng và chuẩn bị mọi mặt cho cuộc kháng chiến trường kỳ.

Quyết định đúng đắn của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh trong mở đầu cuộc kháng chiến toàn quốc là vấn đề có ý nghĩa chiến lược, khẳng định bản lĩnh, trí tuệ và nghệ thuật quân sự của Đảng; thể hiện tinh thần chủ động và tư tưởng chiến lược tiến công, tạo điều kiện để triển khai đường lối chiến tranh nhân dân, toàn dân, toàn diện, đưa cuộc kháng chiến của dân tộc đến ngày toàn thắng.

Sau 9 năm trường kỳ kháng chiến (1945-1954), dưới sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng, quân và dân ta đã giành thắng lợi vẻ vang, với đỉnh cao là Chiến dịch Điện Biên Phủ “lừng lẫy năm châu,

chấn động địa cầu”, buộc thực dân Pháp phải ký Hiệp định Giơnevơ, lập lại hòa bình ở miền Bắc Việt Nam.

2. Những bài học kinh nghiệm đối với sự nghiệp xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc hiện nay

Thực tiễn những tháng ngày Toàn quốc kháng chiến đã để lại những bài học kinh nghiệm quý đối với sự nghiệp xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc trong bối cảnh hiện nay.

Bài học thứ nhất: Đánh giá đúng tình hình, xác định đúng mục tiêu, nhiệm vụ cách mạng và kịp thời đề ra đường lối phù hợp, đáp ứng yêu cầu lịch sử

Là dân tộc luôn luôn yêu chuộng hòa bình và công lý, dân tộc Việt Nam muốn “tất muôn đời chiến tranh”²; nhưng các thế lực thực dân, đế quốc luôn tìm mọi cách để xâm lược nước ta. Trước tình hình đó, Đảng đã linh sử mệnh lịch sử là lãnh đạo toàn quân, toàn dân đứng lên đánh đuổi giặc ngoại xâm để giải phóng dân tộc. Toàn quốc kháng chiến vừa mang tính chất giải phóng dân tộc, vừa mang tính chất bảo vệ Tổ quốc. Trước cuộc đối đầu không cân sức, Đảng đã phát huy cao độ trí tuệ và bản lĩnh, phân tích, đánh giá chính xác tình hình; nhận thức đúng và rõ âm mưu của kẻ thù; chọn thời điểm phát động chiến tranh phù hợp để chuyển đất nước vào trạng thái chiến tranh một cách nhanh chóng, ít tổn thất, bảo toàn được lực lượng.

Phát huy tinh thần *Toàn quốc kháng chiến*, với đường lối kháng chiến toàn dân, toàn diện, dựa trên tính chính nghĩa và chủ nghĩa anh hùng cách mạng, Đảng đã lãnh đạo nhân dân Việt Nam đánh đuổi thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược; bảo vệ độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ.

Hiện nay, trước những diễn biến phức tạp, khó lường của tình hình quốc tế và trong nước, đòi

hỏi Đảng phải tranh thủ thời cơ và vận hội, đẩy lùi nguy cơ, phát huy trí tuệ và bản lĩnh: “Kiên định và vận dụng, phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; kiên định đường lối đổi mới của Đảng; kiên định các nguyên tắc xây dựng Đảng để xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa”³.

Bài học thứ hai: Luôn phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, khát vọng hòa bình, ý chí quyết tâm bảo vệ độc lập, tự do của Tổ quốc

Trước dã tâm quay trở lại xâm lược Việt Nam của thực dân Pháp, Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tỏ rõ bản lĩnh, chủ động và sáng suốt phát động Toàn quốc kháng chiến đúng thời điểm lịch sử. Trên cơ sở đó, khơi dậy và phát huy tinh thần yêu nước, lòng tự hào và khát vọng hòa bình của toàn thể nhân dân Việt Nam để quyết tâm giữ vững nền độc lập; đoàn kết chiến đấu vì độc lập, tự do của Tổ quốc. Sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc và ý chí, quyết tâm bảo vệ nền độc lập của nhân dân Việt Nam rất cần được phát huy lên một tầm cao mới trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay.

Trong thời kỳ đổi mới, đẩy mạnh CNH, HĐH và hội nhập quốc tế hiện nay, bài học phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc vẫn còn nguyên giá trị và được Đảng xác định “là đường lối chiến lược của cách mạng Việt Nam, là động lực và nguồn lực to lớn trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc”⁴. Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng khẳng định: “Từ khi ra đời và trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng, Đảng ta luôn luôn xác định “*đoàn kết*” là giá trị cốt lõi và “*đại đoàn kết toàn dân tộc*” là đường lối chiến lược, là cội nguồn sức mạnh, động lực chủ yếu của cách mạng Việt Nam”⁵. Nhờ vậy, đã khơi dậy tinh thần yêu nước, ý chí tự lực, tự cường để xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam XHCN. Phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc chính là chất keo để tiếp tục cùng cố, quy tụ thành sức

mạnh nội sinh của dân tộc nhằm xây dựng đất nước Việt Nam “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”; đảm bảo vững chắc hòa bình, độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ.

Bài học thứ ba: Xây dựng nền quốc phòng toàn dân và thế trận chiến tranh nhân dân, bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong bối cảnh hiện nay

Nhận thức sâu sắc vai trò, sức mạnh của quần chúng nhân dân, để chuẩn bị cho Toàn quốc kháng chiến, Đảng đã lãnh đạo nhân dân vừa xây dựng, vừa bảo vệ chế độ mới, động viên toàn dân, vũ trang toàn dân; xây dựng lực lượng vũ trang, từ các đội dân quân du kích ở nông thôn, các đội tự vệ chiến đấu ở đô thị, các đơn vị du kích tập trung của huyện, tỉnh đến các chi đội Giải phóng quân, đổi thành Vệ quốc đoàn (9-1945) và Vệ quốc quân (đầu năm 1946), từng bước tiến lên xây dựng các trung đoàn chủ lực.

Trước khi bước vào cuộc kháng chiến toàn quốc, lực lượng vũ trang nhân dân Việt Nam được xây dựng khá đều khắp, nhất là ở các đô thị, tạo thế chủ động, sẵn sàng bước vào cuộc kháng chiến khi không còn cơ hội hòa bình. Cùng với xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân, Đảng chủ trương tăng cường và phát huy vai trò của khối đại đoàn kết toàn dân nhằm tạo ra một thế trận vững chắc trong lòng dân. Toàn quốc kháng chiến là minh chứng rõ nhất về tinh thần và hiệu quả của cuộc chiến tranh nhân dân do Đảng lãnh đạo và trở thành yếu tố quan trọng, quyết định thắng lợi trong 30 năm đấu tranh giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước, bảo vệ nền độc lập, tự do của dân tộc Việt Nam.

Trong bối cảnh hiện nay, bài học về xây dựng nền quốc phòng toàn dân và thế trận chiến tranh nhân dân vẫn còn vẹn nguyên giá trị. Trước yêu cầu của của sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới, Đảng cần tiếp tục nhận thức sâu sắc và vận dụng sáng tạo về xây dựng nền quốc phòng

toàn dân gắn với thế trận chiến tranh nhân dân; đặc biệt coi trọng “thế trận lòng dân” vững chắc ngay từ cơ sở bằng những chủ trương, chính sách hợp lòng dân, củng cố niềm tin của nhân dân vào sự lãnh đạo của Đảng và Nhà nước. Đồng thời, tăng cường tiềm lực quốc phòng, xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại, đến năm 2025 cơ bản xây dựng Quân đội tinh, gọn, mạnh, tạo tiền đề vững chắc phấn đấu đến năm 2030 xây dựng Quân đội hiện đại, đáp ứng nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam XHCN theo tinh thần Nghị quyết Đại hội XIII (2021) của Đảng.

Những bài học kinh nghiệm lịch sử về ý chí, quyết tâm bảo vệ độc lập tự do sẽ mãi còn giá trị với sự nghiệp mọi thời kỳ cách mạng Việt Nam, góp phần quan trọng vào việc giáo dục truyền thống cách mạng, bồi dưỡng tinh thần yêu nước; khơi dậy niềm tự hào, tự tôn dân tộc cho cán bộ, đảng viên, chiến sĩ và nhân dân, đặc biệt là thế hệ trẻ; tạo nên sự thống nhất về tư tưởng, ý chí và hành động để thực hiện thắng lợi sự nghiệp xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc nhằm hiện thực hóa khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc của dân tộc Việt Nam.

1. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQG H, 2011, T.4, tr.534

2. Nguyễn Trãi: “*Phủ rũi Chí Linh*”. Xem: Đào Duy Anh: *Nguyễn Trãi Toàn tập*, Nxb KHXH, 1976

3. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb CTQGST, H, 2021, T. I, tr.109

4. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb CTQG, H, 2016, tr. 158

5. Dẫn theo https://tapchiconsan.org.vn/web/guest/media-story/-/asset_publisher/V8hhp4dK31Gf/content/phat-huy-truyen-thong-dai-doan-ket-huy-dong-suc-manh-cua-toan-dan-toc-no-luc-phan-dau-thuc-hien-thang-loi-toan-dien-nghi-quyet-dai-hoi-toan-quooc-lan-t